

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

493. PLENĀRĀ SESIJA 2013. GADA 16. UN 17. OKTOBRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Privātā sektora iesaiste attīstības veicināšanā pēc 2015. gada” (izpētes atzinums)

(2014/C 67/01)

Ziņotājs: **Ivan VOLEŠ**

Komisāra Šefčovič 2013. gada 19. aprīļa vēstulē Eiropas Komisija saskaņā ar LESD 304. pantu lūdz Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju izstrādāt izpētes atzinumu par tematu

“Privātā sektora iesaiste attīstības veicināšanā pēc 2015. gada”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 25. septembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 493. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 16. un 17. oktobrī (16. oktobra sēdē), ar 100 balsīm par, 2 balsīm pret un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Stiprināt privātā sektora nozīmi attīstības sadarbības jomā

1.1.1 Privātajam sektoram, ja tas ievēro starptautiski atzītus attīstības sadarbības principus un ja tā radītās darba vietas atbilstoši SDO pienācīga darba nodrošināšanas programmai ir pienācīgas un kvalitatīvas, var būt svarīga nozīme cīņā pret nabadzību pasaulē, jo tas rada darba vietas, ražo preces un sniedz pakalpojumus, tajā rodas ienākumi un peļņa, turklāt ar nodokļu maksājumiem tas palīdz finansēt valsts izdevumus.

1.1.2 Komiteja aicina plašāk iesaistīt privāto sektoru attīstības programmas laikposmam pēc 2015. gada īstenošanā un jaunā globālā partnerībā. Privātā sektora līdzdalība tādu mērķu noteikšanā, kas virzīti uz to, lai izskaustu nabadzību, panāktu ilgtspējīgu attīstību un taisnīgu un iekļaujošu izaugsmi, kurā vienlīdz ņemta vērā kvantitāte un kvalitāte, ļaus šim sektoram uzņemties daļu atbildības minēto mērķu īstenošanā.

1.1.3 Pilsoniskās sabiedrības organizācijas norādījušas ne tikai uz priekšrocībām, bet arī risku, kas saistīts ar privātā sektora iesaisti; tāpēc palīdzību privātajam sektoram jaunattīstības valstīs vajadzētu balstīt uz šādiem principiem: pārredzamība, publiskā iepirkuma tirgus atvēršana, efektivitāte, līdzekļu lietderīga izmantošana, valsts amatpersonu atbildība pret visiem dalībniekiem, kuri ieinteresēti pieņemtās attīstības stratēģijas īstenošanā. Privātā sektora attīstībai piešķirtās oficiālās attīstības palīdzības (OAP) daļas pieaugums nedrīkstētu mazināt finanšu līdzekļu apjomu, ko OAP ietvaros piešķir trūcīgākajām jaunattīstības valstīm.

1.2 Virzīt privāto sektoru uz attīstības mērķu īstenošanu

1.2.1 Šā atzinuma izpratnē privātajā sektorā ir iekļauts arī sociālais sektors un to veido pašnodarbinātie, mikrouzņēmumi, mazie un vidējie uzņēmumi, lielie starptautiskie uzņēmumi, kooperatīvi un citi sociālās ekonomikas uzņēmumi, kā arī privāto uzņēmumu darbinieki, viņu arodbiedrību organizācijas un nevalstiskās organizācijas, kas iesaistījušās privātu projektu

īstenošanā. Lai palīdzētu privātajam sektoram un sadarbotos ar to, ir jāņem vērā visu ieinteresēto pušu atšķirīgās iezīmes. Jaunattīstības valstīs izveidojies arī plašs neoficiāls privātais sektors, un attīstības sadarbībā būtu jāpalīdz apkarot neoficiālo nodarbinātību un jānovērš situācijas, kas to veicina.

1.2.2 Pilsoniskā sabiedrība aktīvi jāiesaista procesā, kura mērķis ir noteikt privāta sektora nozīmi un izstrādāt rādītājus šā sektora ieguldījumam starptautiskajā attīstības sadarbībā; to varētu panākt ES līmenī izveidojot plašu forumu, kurā piedalītos visas ieinteresētās puses.

1.2.3 OAP vajadzētu izmantot kā daudzkrāsojošu faktoru, lai ar inovatīvu finanšu instrumentu palīdzību piesaistītu privāto kapitālu ieguldījumiem jaunattīstības valstīs. Šādi palīdzībai jāparedz skaidri noteikti mērķi, piemēram, vairāk kvalitatīvu darba vietu radīšana, produkcijas kvalitātes paaugstināšana, vadības prasmju nodošana privātajam sektoram.

1.2.4 Publiskā un privātā sektora partnerība var kļūt par nozīmīgu instrumentu attīstības stratēģiju īstenošanai, ja vien iepriekš tiek nodrošināts ieinteresēto pušu pienācīgs līdzsvars un laba saziņa.

1.3 *Sekmēt uzņēmējdarbībai labvēlīgas vides radīšanu*

1.3.1 Lai privātais sektors jaunattīstības valstīs varētu sniegt savu ieguldījumu attīstībā, ir vajadzīgi uzņēmējdarbībai labvēlīgi apstākļi, kuros tiek ievēroti vispārēji atzīti demokrātijas principi, kas veicina uzņēmumu izveidi un darbības paplašināšanu, mazina birokrātiju, nostiprina pārredzamību, ierobežo plaši izplatīto korupciju un sekmē ārvalstu un vietējo investīciju piesaisti.

1.3.2 Uzņēmumu sociālā atbildība jāsaprot kā mērķtiecīga uzņēmumu iniciatīva un uzņēmumu atbalsts ētiskai uzņēmējdarbībai. Ir jāierosina noteikta struktūra uzņēmumu sociālajai atbildībai attīstības jomā, ievērojot ESAO pamatnostādnes par starptautiskiem uzņēmumiem un citus vispārēji pieņemtus principus.

1.3.3 Jaunu darba vietu izveidē privātajam sektoram jāievēro ekonomiskās un sociālās pamattiesības, īpaši ILO galvenās konvencijas. Jaunās darba vietas jārada atbilstīgi ILO pienācīgas kvalitātes nodarbinātības programmai.

1.4 *Stimulēt uzņēmējdarbības novatorisko potenciālu attīstības veicināšanai*

1.4.1 Valsts pārvaldes institucionālo spēju attīstības programmas jaunattīstības valstīs jāizstrādā ciešā sadarbībā ar sociālajiem partneriem un ieinteresētajām nevalstiskajām organizācijām, kuras darbojas attīstības palīdzības jomā. Tām

vajadzētu uzlabot mazo un vidējo uzņēmumu darbības apstākļus, jo tieši šiem uzņēmumiem ir vislielākais potenciāls darba vietu radīšanā un nabadzības mazināšanā.

1.4.2 Jaunattīstības valstīs uzņēmēju organizācijām ir jāapgūst prasmes, lai palielinātu to spēju pozitīvi ietekmēt uzņēmējdarbības vidi. Minēto organizāciju spēju attīstīšana ir jāatbalsta, izmantojot aktīvu sadarbību ar partnerorganizācijām attīstītajās valstīs. Ar ES ārējās palīdzības programmām būtu jāfinansē tehniskā palīdzība, ko ES uzņēmēju organizācijas sniedz saviem partneriem jaunattīstības valstīs, un jāvairo viņu motivācija.

1.4.3 Attīstības palīdzībā vajadzētu sniegt lielāku atbalstu inovatīviem projektiem un iekļautību veicinošiem uzņēmējdarbības modeļiem, tai skaitā vajadzētu atbalstīt sabiedrību, kurā nav šķēršļu, jo tas veicinātu nabadzības izskaušanu tādās iedzīvotāju riska grupās kā cilvēki ar invaliditāti, sievietes, gados veci cilvēki.

1.4.4 Ir jāatbalsta privātā sektora sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām, piemēram, ar brīvprātīgo palīdzību nodotot vietējiem uzņēmumiem zinātību vadības, tehnoloģiju un citās jomās. Plaši un regulāri jāpopularizē veiksmīgi īstenotie novatoriskie uzņēmējdarbības projekti.

1.4.5 Lai attīstītu privāto sektoru, ir vajadzīgs plašāks atbalsts apmācībai un zinātnības ieguvei pamattehnoloģiju jomā, īpaši mazkvalificētiem darba ņēmējiem.

1.4.6 Komiteja iesaka paplašināt programmu "Erasmus jaunie uzņēmējiem", iekļaujot tās darbības jomā ieinteresētās personas no jaunattīstības valstīm, vai izveidot jaunu programmu ar līdzīgiem mērķiem un piešķirt tai vajadzīgos finanšu līdzekļus.

1.4.7 Īpaša uzmanība jāpievērš ieguves rūpniecībai un izejvielu nozarei, kurās stingri jāievēro vides aizsardzības prasības, darba ņēmēju sociālie apstākļi un attiecīgās valsts ekonomikas ilgtspējīga attīstība.

1.4.8 Tā kā jaunattīstības valstīs bieži vien trūkst mazo un vidējo uzņēmumu attīstības stratēģijas, attīstības sadarbībā būtu aktīvāk jācenšas šo trūkumu novērst. Eiropā mazo un vidējo uzņēmumu atbalsta jomā uzkrātā pieredze būtu mērķtiecīgi un piemērotā veidā jānodod jaunattīstības valstīm.

2. **Atzinuma kopsavilkums**

2.1 Eiropas komisārs Šefčovič nosūtīja EESK priekšsēdētājam vēstuli, kurā informē, ka Komisija gatavo priekšlikumus par privātā sektora efektīvāku iesaistīšanu globālā partnerībā attīstības posmam pēc 2015. gada, un šajā saistībā lūdz Komiteju sagatavot izpētes atzinumu par privātā sektora nozīmi, lai minētajā laikā posmā sekmētu virzību uz gudru, ilgtspējīgu un iekļaujošu attīstību, par ko pašlaik notiek debātes ANO.

2.2 Atzinumā REX/372 ⁽¹⁾ par Komisijas paziņojumu "Cilvēka cienīgu dzīvi visiem — nabadzības izskaušana un ilgtspējīgas nākotnes nodrošināšana pasaulē" EESK sniedza vairākus ieteikumus pilsoniskās sabiedrības iesaistei, lai izstrādātu, īstenotu un uzraudzītu ilgtspējīgas attīstības mērķus laikposmam pēc 2015. gada pasaules mērogā.

2.3 Ilgus gadus un ļoti rūpīgi Komiteja ir gatavojusi atzinumus ⁽²⁾ par attīstības sadarbību un ārējo sadarbību un guvusi bagātīgu pieredzi un konkrētas zināšanas, pateicoties pašiniciatīvai jautājumos par ĀKK valstīm, *Euromed*, Austrumu partnerību, starptautiskajām tirdzniecības sarunām un citām ar attīstību saistītām jomām. Komiteja šo pieredzi lietderīgi izmantojusi šā atzinuma sagatavošanā.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Privātajam sektoram, ja tas ievēro starptautiski atzītus attīstības sadarbības principus, var būt svarīga nozīme cīņā ar nabadzību pasaulē, jo tajā tiek radītas darba vietas, ražotas preces un sniegti pakalpojumi, gūti ienākumi un peļņa, kā arī ar nodokļu maksājumiem sniegts ieguldījums valsts izdevumu segšanā. Oficiālā attīstības palīdzība arī pēc 2015. gada būs svarīgs attīstības katalizators, bet ar to vien nepietiks, lai izskaustu nabadzību ⁽³⁾.

3.2 Tūkstošgades attīstības mērķiem nabadzības izskaušanas jomā pietrūka skaidrāku norādījumu par to, kā šos mērķus sasniegt, tiem pietrūka arī savstarpējās saiknes un tajos nebija ņemta vērā privātā sektora nozīme attīstības jomā ⁽⁴⁾. Attīstības sadarbības īstenošanā laikposmā pēc 2015. gada daudz ciešāk jāiesaista privātais sektors, jo tas ir stratēģisks partneris un ilgtspējīgas izaugsmes virzītājspēks attiecībā uz visiem trim pilāriem – ekonomikas, sociālo un vides pilāru, uz kuriem balstīta ilgtspējīga izaugsme un kuru pamatā ir ne tikai kvantitatīvi, bet arī kvalitātes rādītāji.

3.3 Pilsoniskās sabiedrības organizācijas ⁽⁵⁾ norāda gan uz priekšrocībām, gan risku, kas saistīts ar privātā sektora līdzdalību attīstības sadarbībā. Lai šo risku novērstu, attīstībai paredzētos līdzekļus piešķirot privātajam sektoram, jāievēro šādi

principi: pārredzamība, efektivitāte, lietderīga līdzekļu izmantošana, brīva piekļuve publiskajam iepirkumam un valsts amatpersonu atbildība attiecībā uz visiem dalībniekiem, kuri ieinteresēti pieņemtās attīstības stratēģijas īstenošanā.

3.4 Privāto sektoru veido pašnodarbinātie, mikrouzņēmumi, mazie un vidējie uzņēmumi, lielie starptautiskie uzņēmumi, kooperatīvi un citi sociālās ekonomikas uzņēmumi, kā arī finanšu iestādes. Plašākā nozīmē tas ietver privāto uzņēmumu darbiniekus, viņu arodbiedrību organizācijas, nevalstiskās organizācijas, kas iesaistījušās privātu projektu īstenošanā. Līdzās privātajiem uzņēmumiem, kas darbojas legāli, jaunattīstības valstīs izveidojies plašs neoficiālais privātais sektors. Piešķirot līdzekļus attīstības palīdzībai, jāņem vērā šo privāto struktūru atšķirības un to darbības ietekme attīstības jomā atkarībā no uzņēmuma lieluma, darbības jomas un attiecīgās valsts attīstības līmeņa (mazāk attīstīta valsts, vidēji attīstīta valsts, jaunattīstības vai neaizsargāta valsts).

3.5 Privātajam sektoram kopā ar pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem būtu jāiesaistās darbā, lai noteiktu konkrētās valsts vajadzības attīstības jomā, un jāpiedalās jaunu ilgtspējīgas attīstības mērķu noteikšanā laikposmam pēc 2015. gada, lai tas uzņemtos savu daļu atbildības minēto mērķu īstenošanā. Šiem mērķiem jābūt saskaņotiem ar Tūkstošgades attīstības mērķiem, tiem jābūt konkrētiem un novērtējamiem, un tie jāattiecina uz tādām jomām kā ūdens, lauksaimniecība, pārtikas nodrošinājums, enerģētika, transporta infrastruktūra, izglītība, veselība, digitālā ekonomika, dzimumu līdztiesība un sociālā vienlīdzība.

3.6 Jāatzīst, ka privātais sektors ir viens no pamatelementiem, lai veidotu jaunu globālu partnerību attīstības jomā. Būtu vēlams izveidot forumu, kurā iesaistīti Eiropas uzņēmēji un darba devēju pārstāvji un kas būtu atvērts arī citām ieinteresētajām pusēm, to skaitā pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem, lai apspriestu ar ES un finanšu iestāžu pārstāvjiem jautājumu par privātā sektora līdzdalību starptautiskajā attīstības sadarbībā.

3.7 Līdzekļu devējās valstīs privātais sektors piedalās attīstības sadarbībā gan kā OAP finansētu pakalpojumu sniedzējs un iekārtu piegādātājs, gan kā tiešais attīstības palīdzības sniedzējs filantropisku apsvērumu dēļ vai kā dalībnieks kopīgos projektos ar publisko sektoru un ar nevalstiskajām organizācijām, gan kā ieguldītājs projektos, kuri ne tikai palīdz uzņēmumiem, bet arī būtiski veicina attīstību. Prioritārs atbalsts vajadzīgs projektiem, kas orientēti uz inovāciju un kuros paredzēts veidot inovācijas spēju, konsultāciju dienestus, uzņēmumu inkubatorus un klasterus līdzekļu saņēmējās valstīs. Ar attīstības projektiem saistītam publiskajam iepirkumam jābūt pārredzamam un atklātam.

3.8 Privātā sektora ieguldījumā attīstības veicināšanai vajadzētu paredzēt arī atbalstu sabiedrībai, kurā nav šķēršļu, jo tas sekmētu nabadzības izskaušanu tādās iedzīvotāju riska grupās kā cilvēki ar invaliditāti, sievietes, gados veci cilvēki vai personas, kas guvušas pagaidu traumas. Šajā nolūkā Eiropas sociālo

⁽¹⁾ EESK atzinums "Cilvēka cienīgu dzīvi visiem — nabadzības izskaušana un ilgtspējīgas nākotnes nodrošināšana pasaulē", OV C 271, 19.9.2013., 144.–150. lpp.

⁽²⁾ Skatīt, piemēram, EESK atzinumus par šādiem tematiem: "ES un Āfrikas stratēģija" (2009), OV C 77, 31.3.2009, 148.–156. lpp., "Tirdzniecība un pārtikas nodrošinājums" (2010) OV C 255, 22.9.2010., 1.–9. lpp., "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko piemēro vispārējo tarifa preferenču sistēmu" (2012) OV C 43, 15.2.2012., 82.–88. lpp., "ES attīstības politikas ietekmes palielināšana: Pārmaiņu programma / Turpmākā pieeja saistībā ar ES budžeta atbalstu trešām valstīm" (2012) OV C 229, 31.7.2012., 133.–139. lpp., "Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība ES attīstības politikā" (2012) OV C 181, 21.6.2012., 28.–34. lpp., "Sociālā aizsardzība Eiropas Savienības attīstības sadarbības kontekstā" (2013) OV vēl nav publicēts.

⁽³⁾ Tikai dažas attīstītās valstis ir sasniegušas vai pārsniegušas noteikto mērķi piešķirt OAP 0,7 % no iekšzemes kopprodukta.

⁽⁴⁾ Skatīt ESAO Ekonomikas un rūpniecības konsultatīvās komitejas dokumentu "Preliminary Perspectives for the Post-2015 Development Agenda" (Sākotnējās perspektīvas attīstības programmai laikposmam pēc 2015. gada), 2013. gada februāris.

⁽⁵⁾ Starptautiskā arodbiedrību konfederācija: <http://www.ituc-csi.org>, CONCORD: <http://www.concordeurope.org>, Līdzekļu devēju komiteja uzņēmējdarbības veicināšanai: <http://www.enterprise-development.org/page/french>.

partneru 2010. gada martā noslēgtais pamat nolīgums par iekļaujošu darba tirgu var būt par piemēru, lai šo prasību iekļautu turpmākajā attīstības shēmā.

3.9 Jaunattīstības valstīs privātajam sektoram vajadzīgs regulārs atbalsts, lai tas īstenotu savu lomu attīstības jomā. Tāpēc pieaug līdzekļu apjoms, ko OAP ietvaros piešķir privātā sektora atbalstam. Taču privātā sektora attīstībai piešķirtās OAP daļas pieaugums nedrīkstētu mazināt finanšu līdzekļu apjomu, ko OAP ietvaros piešķir trūcīgākajām valstīm, jo bez šīs palīdzības tās nevarēs atrisināt neatliekamās problēmas.

3.10 Lielo starptautisko uzņēmumu privātie ieguldījumi attīstību veicinošos projektos dod iespēju iesaistīt šo projektu īstenošanā esošos un jaunus mazos un vidējos vietējos uzņēmumus, kuri, pateicoties sadarbībai ar attīstīto valstu partneriem, iegūst tehniskās prasmes un var izmantot atbilstīgas progresīvās tehnoloģijas. Starptautiskajiem uzņēmumiem būtu jāievēro ANO, ESAO un citu starptautisko organizāciju noteiktie un atzītie principi ⁽⁶⁾.

3.11 Mazie un vidējie uzņēmumi jaunattīstības valstīs, tāpat kā visur citur pasaulē, ir galvenais attīstības potenciāls, kura izvērsšanu vajadzētu sekmēt ar mikrokredītiem un attīstību finansējošo ES un starptautisko iestāžu subsidētiem aizdevumiem. Turklāt būtisks ieguldījumu avots ir emigrantu ietaupījumu un citu finanšu līdzekļu pārvedumi, tāpēc ir svarīgi ar stimulējošiem pasākumiem censties tos virzīt uz attiecīgās valsts vajadzībām attīstības jomā.

3.12 Komiteja atzinīgi vērtē idejas, ko Komisija izklāstījusi paziņojumā "Panākt visaptverošu un integrētu pieeju nabadzības izskaušanas un ilgtspējīgas attīstības finansēšanā laikposmam pēc 2015. gada" ⁽⁷⁾ un aicina iesaistīt privāto sektoru un organizētu pilsonisko sabiedrību ierosinātajās debatēs par integrētu pieeju finansēšanā.

3.13 OAP jāizmanto par daudzkrāsojošu faktoru, lai piesaistītu privāto kapitālu ieguldījumiem jaunattīstības valstīs. Šim mērķim būtu jāizmanto inovatīvi instrumenti, piemēram, līdzekļu "kombinēšana" (*blending*), dažādi garantijas mehānismi un pazeminātas procentu likmes. Aprēķinot OAP apmēru, vajadzētu ņemt vērā valsts garantijas ieguldījumiem jaunattīstības valstīs. Šāda palīdzība privātajam kapitālam ir jāpapildina ar skaidri noteiktiem nosacījumiem un rādītājiem, kuros ņemta vērā attīstības ilgtspēja, vides aizsardzība, zaļā ekonomika, darba vietu radīšana, produkcijas kvalitātes paaugstināšana, vadības prasmju nodošana privātajam sektoram u.c.

⁽⁶⁾ ANO uzņēmējdarbības un cilvēktiesību pamatprincipi, ESAO pamatnostādnes par starptautiskiem uzņēmumiem, Iguves rūpniecības pārredzamības iniciatīva, ESAO uzticamības pārbaudes pamatnostādnes par tādu izrakstu atbildīgām piegādes ķēdēm, kuri iegūti konfliktu skartās un augsta riska teritorijās.

⁽⁷⁾ COM(2013) 531 final, 2011. gada 16. jūlijs.

3.14 Ieguldījumi vairāk jāorientē uz pakalpojumu nozares nostiprināšanu, t.i., banku sektoru, apdrošināšanu, telekomunikāciju pakalpojumiem, transportu un citiem uzņēmējdarbības atbalsta pakalpojumiem, bez kuriem nevar stabili attīstīties rūpniecība un lauksaimniecība. Šajā nolūkā valstij jāraugās, lai tiktu ievēroti konkurences apstākļi, un jānodrošina atbilstīga ieguldījumu aizsardzība.

3.15 Publiskā un privātā sektora partnerība var kļūt par nozīmīgu instrumentu attīstības stratēģiju īstenošanai, jo tajā apvienots publisko fondu subsīdiju mehānisms un privātās ieguldījumu iniciatīvas, lai tādējādi nodrošinātu tiešo attīstības palīdzības saņēmēju vajadzības. Pārredzama informācija un atklāta saziņa ar ieinteresētajām pusēm ir nosacījums, lai veiksmīgi īstenotu partnerības projektus.

4. Sekmēt uzņēmējdarbībai labvēlīgas vides radīšanu

4.1 Palīdzību saņemtajās jaunattīstības valstīs ir jānodrošina vairāki pamatnosacījumi, lai privātais sektors varētu pastāvēt un veiksmīgi darboties, un īstenot savu lomu attīstības jomā. Tāpēc attīstības sadarbība vairāk jāorientē uz uzņēmējdarbības vides nepārtrauktu uzlabošanu, jo tas sekmēs uzņēmumu izveidi un darbības paplašināšanu, mazinās birokrātiju, nostiprinās pārredzamību un ierobežos plaši izplatīto korupciju. Tiesiskuma stiprināšana stimulē ārvalstu un vietējos ieguldītājus un veicina vietējās ekonomikas dažādošanu.

4.2 Stabils uzņēmējdarbības vides izveides pamatā jābūt tirgus mehānismiem, ekonomisko konkurenci ieskaitot, efektīviem finanšu tirgiem, tiesu neatkarībai, spēkā esošo likumu, īpaši tirdzniecības jomā, vispārējai piemērošanai, starptautiskās tirdzniecības noteikumu un intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanai. Jāievēro arī vietējās kultūras tradīcijas, ja vien tās netraucē ekonomiskajai konkurencei un nerada korupciju un neproduktīvu līdzekļu pārdali.

4.3 Attīstības sadarbības jomā uzņēmumu sociālā atbildība jāsaprot kā mērķtiecīga uzņēmumu iniciatīva un uzņēmumu atbalsts ētiskai uzņēmējdarbībai. No visā pasaulē atzīto principu pamatsistēmas ⁽⁸⁾ uzņēmumiem pašiem jāizvēlas tie nosacījumi, kas atbilst viņu saimnieciskajai darbībai. Šādas sistēmas noteikšana garantēs godīgu konkurenci ar citiem nozares uzņēmumiem.

4.4 Tā kā privātajā sektorā tiek radītas darba vietas, tas var sekmēt nabadzības izskaušanu; taču vienlaikus privātajam sektoram jāievēro ekonomiskās un sociālās pamattiesības. Tāpat stingri jāievēro ILO galvenās konvencijas (biedrošanās brīvība, koplīgumi, aizliegums izmantot piespiedu darbu un bērnu darbu, nediskriminācija nodarbinātības jomā).

⁽⁸⁾ Piemēram, ISO 26000 standarts, ANO ierosme par sešiem principiem atbildīgu ieguldījumu veicināšanai.

4.5 Jaunizveidotajām darba vietām jāatbilst ILO pienācīgas kvalitātes nodarbinātības programmai, kurā noteikts, ka darba ņēmējs brīvi izvēlas darba vietu, viņam ir nodrošināta sociālā aizsardzība, darba devējs ievēro darba ņēmēju pamattiesības, un ka jāveido sociālais dialogs. Ir svarīgi, lai visi ieguldītāji, jo īpaši tie, kas izmanto oficiālo attīstības palīdzību, savu projektu īstenošanā stingri ievērotu minētos principus un lai viņi saviem partneriem būtu pozitīvs piemērs.

4.6 Ar jaunattīstības valstu valsts pārvaldes institucionālo spēju attīstīšanas programmām būtu jāstiprina tiesiskuma principi, jāuzlabo uzņēmējdarbības vide un jāpalielina vietējo uzņēmumu absorbcijas spēja. Šīs programmas jāizstrādā ciešā sadarbībā ar sociālajiem partneriem un attiecīgajām nevalstiskajām organizācijām.

5. Kā attīstības veicināšanā efektīvāk iesaistīt privāto sektoru

5.1 Līdzekļu devēju valstu uzņēmēju organizācijas, piemēram, tirdzniecības kameras, profesionālās apvienības un grupas, darba devēju federācijas un sociālās ekonomikas organizācijas būtu aktīvi jāiesaista palīdzības programmās, kas paredzētas privātā sektora atbalstam jaunattīstības valstīs, turklāt visos projekta īstenošanas posmos. Šajā nolūkā ir jāizstrādā programma, kas sniegtu atbalstu vietējām mazo un vidējo uzņēmumu pārstāvības organizācijām un ļautu tām gūt pieredzi tādās jomās kā tirgvedība, iekļaušanās piegādes ķēdēs, sertificēšana, loģistika u.c.

5.2 Jaunattīstības valstīs uzņēmēju organizācijām ir jāapgūst prasmes, lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi, stiprinātu šo organizāciju demokrātisku vadību, piesaistītu jaunus biedrus un aktīvi sazinātos ar tiem. Jāatbalsta minēto organizāciju spēju attīstīšana, izmantojot arī līdzīgu ES valstu partnerorganizāciju iesaisti. Ar ES ārējās palīdzības programmām būtu jāfinansē arī tehniskā palīdzība, ko ES uzņēmēju organizācijas sniedz saviem partneriem.

5.3 Privātā sektora attīstības vajadzībām jāparedz arī uzņēmēju apmācības moduļi, tostarp ar prakses iespējām kādā no attīstītajām valstīm. Komiteja iesaka apsvērt iespēju paplašināt

programmu "Erasmus jauniejiem", iekļaujot tās darbības jomā ieinteresētās personas no jaunattīstības valstīm, vai izstrādāt jaunu programmu ar līdzīgiem mērķiem un piešķirt tai vajadzīgos finanšu līdzekļus.

5.4 Ir vajadzīgs plašāks atbalsts apmācībai un zināšanu apguvei pamattehnoloģiju jomā, īpaši mazkvalificētiem darba ņēmējiem. Profesionālās apmācības programmu trūkums vērojams jau sen, jo līdzekļu devējas valstis stipendijas piešķir galvenokārt augstskolu studijām. Taču rūpniecībā un citās nozarēs privātajam sektoram ir vajadzīgas profesionālās pamatprasmes, kuras apgūst tradicionālas apmācības ceļā, kā arī zināmas darba iemaņas, kas nepieciešamas, ja darba ņēmēju nodarbina ārvalstu investors vai kopuzņēmums.

5.5 Attīstības palīdzībā vajadzētu sniegt lielāku atbalstu novatoriskiem projektiem un jauniem uzņēmējdarbības modeļiem, kas veicina integrāciju un nodrošina plašas privātā sektora un nevalstisko organizāciju sadarbības iespējas. Kā piemēru var minēt brīvprātīgo ekspertu norīkošanu, kuri palīdz uzņēmējdarbības attīstībai jaunattīstības valstīs⁽⁹⁾. Attīstības jomā veiksmīgi īstenotu inovatīvu uzņēmējdarbības projektu plašāka popularizēšana sekmētu dalībvalstu savstarpējo pieredzes apmaiņu.

5.6 Īpaša uzmanība jāpievērš ieguves rūpniecībai un izejvielu nozarei. Ieguldījumu projektos jāņem vērā tādi problēmjautājumi kā vides aizsardzība, darba ņēmēju sociālie apstākļi un attīstības ilgtspēja. Valsts un vietējo pašvaldību dienestiem līdzekļu saņēmējā valstī jānosaka katrai darbības nozarei pielāgoti noteikumi un jānodrošina šo noteikumu ievērošana, īpaši attiecībā uz nodokļu maksājumu saistību izpildi. Palīdzība varētu sekmēt sistēmiskas pieejas izstrādi, vienlaikus nosakot optimālus noteikumus, kas ierobežo administratīvā sloga nepamatotu palielināšanos un korupcijas izplatīšanos.

5.7 Ar attīstības palīdzību vajadzētu atbalstīt ilgtspējīgu lauksaimniecību un vietējos pārstrādes uzņēmumus, lai uzlabotu pārtikas produktu un izejvielu pārstrādi. Jāveicina lauksaimnieku un mazo ražotāju, kas pārstrādā lauksaimniecības produkciju, apvienību izveide un jāiekļauj tās piegādes ķēdēs.

Briselē, 2013. gada 16. oktobrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Henri MALOSSE

⁽⁹⁾ Skatīt, piemēram, sabiedriskas nozīmes apvienību *Ex-Change*: <http://www.ex-change.be>.